

บทที่ 5

การสรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเพื่อพัฒนาบทเรียนจริยธรรมด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชน เป็นการวิจัยและพัฒนาได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชน ระยะที่ 2 สร้างและลองใช้บทเรียนจริยธรรมด้วยตนเอง และระยะที่ 3 ศึกษาประสิทธิผลของบทเรียนจริยธรรมด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ เยาวชนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 ของโรงเรียนดังนี้ 1) โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน และโรงเรียนขามแก่นนคร ของจังหวัดขอนแก่น 2) โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย และโรงเรียนสุรนารีวิทยา ของจังหวัดนครราชสีมา 3) โรงเรียนอนุกุลนารี ของจังหวัดกาฬสินธุ์ 4) โรงเรียนหนองบัววิทยาคาร ของจังหวัดหนองบัวลำภู มีจำนวนทั้งหมด 491 คน การศึกษาในระยะที่ 1 ได้ดำเนินการในช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2553 การศึกษาในระยะที่ 2 ได้ดำเนินการในช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน 2553 และการศึกษาในระยะที่ 3 ได้ดำเนินการในช่วงเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม 2553 ในบทนี้จะเสนอผลสรุปที่สำคัญ การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐาน สรุปข้อดีและข้อจำกัดของงานวิจัย ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติและข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่หนึ่ง เพื่อเปรียบเทียบระดับเหตุผลจริยธรรมของเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีปัจจัยส่วนตัวแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 เป็นระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) คือหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (Learn and Order Orientation) เยาวชนเริ่มมองเห็นความสำคัญของกฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ เห็นความสำคัญของการทำตามหน้าที่ตนแสดงการยอมรับความเคารพในอำนาจและมุ่งรักษาไว้ซึ่งกฎหมายทางสังคม ผู้วิจัยมีความเห็นแก่เยาวชนกำลังก้าว

ขึ้นมาใช้เหตุผลในชั้นนี้ยังไม่สมบูรณ์ทีเดียว เนื่องจากแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือก ซึ่งงานวิจัยหลายเรื่องจะพบว่าผู้ตอบจะเลือกเหตุผลที่สูงกว่า เหตุผลจริงของตนหนึ่งชั้น ดังนั้นระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนน่าจะอยู่ในชั้นที่ 3 สู้นั้นที่ 4 และในวัตถุประสงค์ข้อที่หนึ่งนี้ มีสมมติฐานอยู่ 2 ข้อ ดังการอภิปราย ผลตามลำดับดังนี้

การอภิปรายสมมติฐานที่ 1 เยาวชนที่มีปัจจัยส่วนตัว ได้แก่ เพศ ผลการเรียน และระดับชั้นเรียน แตกต่างกัน มีเหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนหญิงมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเยาวชนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เยาวชนที่มีผลการเรียนสูงมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเยาวชนที่มีผลการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แต่เยาวชนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน คือ ม.1, ม.2 และ ม.3 มีเหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ดูตาราง ที่ 4.2) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Warshaw (1978) บางส่วนที่พบว่าระดับชั้นเรียน ไม่มีอิทธิพลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก และผลการวิจัยของ Reimers (1988) พบว่าเพศมีผลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนมัธยม

การอภิปรายสมมติฐานที่ 2 เยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและ แบบรักสนับสนุน มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ ใช้เหตุผลและแบบรักสนับสนุนต่ำ ผลวิจัยพบว่า เยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ ใช้เหตุผลและแบบรักสนับสนุนสูง มีเหตุเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู แบบใช้เหตุผลและแบบรักสนับสนุนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (ดูตารางที่ 4.2) สอดคล้องกับสมมติฐาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวัน และเพ็ญแข ประจันปัจนิก (2520) เรื่อง จริยธรรมของเยาวชนไทย พบว่าการอบรม เลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากมีความเกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของเด็ก และงานวิจัยของจำรัส มูลสาร (2542) ที่พบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรม เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าแบบเข้มงวดกวดขัน

สรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่สอง เพื่อศึกษาผลการใช้บทเรียนจริยธรรมด้วยตนเองในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชน

บทเรียนจริยธรรมด้วยตนเอง มีลักษณะเป็นบทเรียนโปรแกรมแบบสาขามีเรื่องราวเป็นกรณีขัดแย้ง 9 สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์มีเหตุผลให้เลือกตอบ 4 ข้อ เมื่อผู้เรียนเลือกเหตุผลที่เหมาะสมที่สุด ก็จะไปแสดงความคิดเห็นในบันทึกการอ่านและอ่านสถานการณ์เรื่องต่อไป

การหาประสิทธิผลของบทเรียนจริยธรรมในตนเองผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนสาธิตทั้ง 2 แห่ง เป็นนักเรียนกลุ่มทดลอง 73 คน กลุ่มควบคุม 61 คน

การอภิปรายผลสมมติฐานที่ 3 เยาวชนที่ได้เรียนบทเรียนจริยธรรมด้วยตนเอง มีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมมากกว่าเยาวชนที่ไม่ได้เรียนด้วยบทเรียนดังกล่าว ผลวิจัยพบว่า เยาวชนที่ได้เรียนด้วยบทเรียนจริยธรรมด้วยตนเอง มีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นหลังจากการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตารางที่ 4.4) และจำนวนเยาวชนในกลุ่มทดลองคือกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนจริยธรรมมีค่าร้อยละมากกว่ากลุ่มควบคุม กล่าวคือ มีจำนวนผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่า 60 คะแนน หรือพัฒนาจากเหตุผลชั้น 4 สู่ชั้น 5 มากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เรียนด้วยบทเรียน (ดูตารางที่ 4.6) สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของโกศล มีคุณ (2524) กล่าวว่า บทเรียนจริยธรรมด้วยตนเองของการวิจัยนี้มีประสิทธิผลในการกระตุ้นพัฒนาการเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนได้

ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีข้อดีที่ได้ศึกษาระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนในระยะที่ 1 และมีขั้นตอนในการสร้างแบบวัดโดยการสอบถามการใช้เหตุผลของเยาวชน ก่อนนำมาเขียนเป็นตัวเลือก แต่ละชั้นของแบบวัดแต่ละข้อ (ดูบทที่ 3) และผลการวิจัยในระยะที่ 1 เมื่อทราบระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนว่าอยู่ในชั้นที่ 3 ชั้น ชั้นที่ 4 จึงมาสร้างบทเรียนจริยธรรมด้วยตนเอง กระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม จากชั้นที่ 4 สู่ชั้นที่ 5 คือ หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Social Contact Orientation) คือการเห็น

ความสำคัญของคนหม่มาก ยึดประโยชน์และความถูกต้องเฉพาะเรื่อง เฉพาะกาลเทศะ เป็นการกระทำที่เป็นไปตามข้อตกลงและยอมรับกันของผู้มีจิตใจสูง โดยนำเอากฎเกณฑ์ของสังคม กฎหมาย ศาสนา และความคิดเห็นของคนรอบด้านมาร่วมพิจารณา

ส่วนข้อจำกัดของการวิจัยนี้ น่าจะอยู่ที่แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ควรใช้แบบวัดคู่ขนานในการทดสอบก่อนและทดสอบหลังเพื่อตัดปัญหาเรื่องการเรียนรู้ข้อสอบของผู้เรียน แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยก็ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์หลายแบบเพื่อตรวจสอบผลการใช้บทเรียน

ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

จากผลการวิจัยในระยะที่หนึ่ง ได้ข้อเสนอแนะให้ผู้ปกครองส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและแบบรักสนับสนุนเพื่อส่งเสริมเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนและความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนก็ควรเห็นเป็นแบบใช้เหตุผลและแบบรักสนับสนุนเช่นเดียวกัน

จากผลการวิจัยยังพบอีกว่าบทเรียนจริยธรรมด้วยตนเองสามารถกระตุ้นพัฒนาการเหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เรียนได้ มีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ดังนี้

1. ควรแบ่งให้ผู้เรียนอ่านครั้งละไม่เกิน 3 เรื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับช่วงความสนใจของผู้เรียน
2. ควรเน้นให้ผู้เรียนเขียนบันทึกการอ่าน เพราะช่วยให้ผู้เรียนได้เขียนเรียบเรียงเหตุผลของการตัดสินใจด้วยภาษาเขียนของตนเอง
3. อาจใช้บทเรียนจริยธรรมด้วยตนเองควบคู่กับการใช้ตัวแบบหรือการอภิปรายกลุ่มจะช่วยกระตุ้นพัฒนาการเหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น
4. อาจส่งเสริมให้ผู้เรียนเขียนกรณีขัดแย้งที่นักเรียนพบเห็นในชีวิตประจำวันแล้วนำมาอภิปรายเหตุผลในการตัดสินใจ
5. ในบริบทของโรงเรียนที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์เพียงพอกับผู้เรียน อาจแปลงบทเรียนจริยธรรมด้วยตนเอง เป็นโปรแกรมการเรียนรู้ทางคอมพิวเตอร์ก็ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมเพียงฉบับเดียว ในการวิจัยครั้งต่อไปควรสร้างแบบวัดคู่ขนานสำหรับการทดสอบก่อนหลัง และควรวิจัยเปรียบเทียบผลการใช้บทเรียนจริยธรรมด้วยตนเองร่วมกับการอภิปรายกลุ่มกับการใช้บทเรียนจริยธรรมด้วยตนเองอย่างเดียว เพื่อยืนยันประสิทธิผลของบทเรียนจริยธรรมด้วยตนเอง